

Kommittédirektiv

En breddad finansiering av kulturområdet

Beslut vid regeringssammanträde den 12 juni 2025

Sammanfattning

En särskild utredare ska lämna förslag på hur den icke-offentliga finansieringen av kultur kan öka genom ekonomiska incitament. Syftet är att stärka kulturinstitutioners och kulturlivets potential att uppnå de kulturpolitiska målen genom att bredda finansieringsmöjligheterna.

Utredaren ska bland annat

- analysera och lämna förslag på hur regelverket om skattereduktion för gåvor kan utvidgas så att även organisationer som har som ändamål att främja eller bedriva kulturell verksamhet kan godkännas som gåvomottagare,
- kartlägga och beskriva vilken verksamhet som omfattas av det allmännyttiga ändamålet kultur i detta sammanhang, och mot bakgrund av kartläggningen, lämna förslag på hur en skattereduktion för gåvor till kulturell verksamhet ska avgränsas,
- analysera möjligheten att införa ett system där det offentliga förstärker monetära gåvor från privata aktörer, så kallat matchningssystem, och föreslå hur utformningen av ett sådant bör se ut,
- analysera hur förslagen bidrar till att uppnå de nationella kulturpolitiska målen, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 18 maj 2026.

Uppdraget att föreslå ekonomiska incitament för en breddad finansiering av kulturområdet

Övergripande utgångspunkter för utredningens arbete

Ett samspel mellan privat och offentlig finansiering är angeläget för att uppnå de nationella kulturpolitiska målen. De nationella kulturpolitiska målen som riksdagen har beslutat anger att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling (propositionen Tid för kultur [prop. 2009/10:3], bet. 2009/10:KrU5 punkt 1, rskr. 2009/10:145).

Sedan 2009 är det en uttrycklig ambition att den privata finansieringen av kultur ska öka (prop. 2009/10:3). I flera av de nordiska länderna, med liknande kulturpolitisk inriktning, är inslagen av privat finansiering av kulturverksamheter större än vad den är i Sverige.

Att öka kultursektorns möjlighet till fler intäktskällor handlar ytterst om att stärka kulturens frihet och att skapa en större mångfald av kulturuttryck. En breddad finansiering av kultursektorn gör även kulturen tillgänglig för fler, bland annat genom att trösklar sänks och nya målgrupper nås. Det förekommer till exempel ett flertal filantropiska insatser som initierats med syfte att nå ungdomar och personer som saknar ”kulturvana”. Därför är det angeläget att från offentligt håll undanröja eventuella formella hinder för att kulturaktörer ska kunna bredda verksamheternas finansiering.

Kultur är en omistlig del av människors liv och engagemanget och intresset för kultur är stort i Sverige. I en orolig värld är ett livaktigt och fritt kulturliv även en kraft för sammanhållning, gemenskap och motståndskraft, samtidigt som kultur ger välkomna avbrott och förströelse i svåra tider. Kulturen blir dessutom allt viktigare för samhälle och individer i ekonomiskt hänseende, bland annat genom de kulturella och kreativa branscherna som i dag utgör en betydande del av näringslivet och arbetsmarknaden.

Det offentliga har ett stort ansvar för kulturområdets finansiering och det är viktigt att betona att staten tillsammans med kommuner och regioner fortsatt har ett viktigt åtagande. Samtidigt har svenska kulturinstitutioner historiskt i flera fall etablerats av, eller med stöd från, privata finansiärer. Parallellt med den offentliga finansieringen finns många exempel på privatfinansierad kultur runt om i landet. Många vill inte bara ta del av kulturen, utan också

vara delaktiga på andra sätt, till exempel genom att bidra med sin tid i form av ideellt arbete eller med privata gåvor.

Ett konkret initiativ för ökad privat finansiering togs 2009 då regeringen aviserade att en ny form för stöd, kallad Kulturbryggan, skulle inrättas från och med 2011. Syftet var bland annat att främja nya sätt att finansiera kulturverksamheter (prop. 2009/10:3 s. 2, 51 och 52). Kulturbryggan är i dag en integrerad del av Konstnärsnämndens bidragsgivning och fördelar bland annat stöd till projekt som specifikt syftar till att skapa förutsättningar för ökad privat finansiering.

För att få en uppdaterad bild av förutsättningarna för den icke-offentliga finansieringen gav regeringen 2022 Myndigheten för kulturanalys i uppdrag att kartlägga och analysera kulturområdets finansiering. Uppdraget slutredovisades i oktober 2024 i form av rapporten Privat kulturfinansiering – Hinder, möjligheter och konsekvenser (2024:2). Rapporten utgör ett viktigt kunskapsunderlag i dessa frågor och ger en god bild av de förutsättningar som såväl kulturaktörer som finansiärer verkar under. Myndigheten för kulturanalys övergripande kartläggning visar att hushållens konsumtion utgör den största delen av den privata kulturfinansieringen och att denna utgör en viktig finansieringskälla för aktörer även inom de kulturområden som uppbär offentlig finansiering. Den övergripande kartläggningen visar också på det ideella arbetets stora betydelse för kulturlivet.

Av rapporten framgår det att respondenter i samtliga aktörsgrupper som ingår i studien lyfter det faktum att dagens regelverk och skattelagstiftning är en begränsande faktor och som i sig hämmar privata finansiärs förutsättningar och vilja att finansiera kulturverksamhet. Det som framför allt lyfts fram som hinder är regelverken kring sponsring av kulturverksamhet och skattelagstiftningen kring donationer.

Som exempel på initiativ som uppmuntrar till breddad finansiering i några av de nordiska länderna kan nämnas möjligheten som finns i Danmark sedan 2004 att som företag få skatteavdrag för donationer till kulturverksamheter som fått finansiering från stat eller kommun. I Norge finns möjligheter till skatteavdrag för donationer till ett mindre antal kulturföreningar. I Finland har möjligheterna till skatteavdrag för donationer till forskning och vetenskap länge varit omfattande. Avdragsrätten i Finland har också omfattat donationer till ett fåtal kulturinstitutioner.

När det gäller intäkter från donationer och sponsring visar Myndigheten för kulturanalys rapport att den stora majoriteten av verksamheter som ingår i underlaget till rapporten saknar sådana intäkter. Däremot pekar resultaten på att denna typ av intäkter kan vara viktiga för enskilda verksamheter. Det går också att se att sådana intäkter är vanligare i vissa typer av verksamheter. Det är tydligt i rapporten att verksamheter inom musikteater, exempelvis opera, har större intäkter från donationer och sponsring jämfört med andra områden. Sponsring inom kultursektorn är en liten och minskande del av finansieringen av kulturlivet, vilket kan bero på att skattereglerna uppfattas som ottydliga.

Regeringen beslutade den 4 november 2024 om ett tilläggsdirektiv till Utredningen om skatteincitament för juridiska personers gåvor till ideell verksamhet (Fi 2023:07) med innebörden att utredaren även fick i uppdrag att bland annat analysera om det finns behov av särskilda bestämmelser om avdrag eller annan skattelättnad för utgifter för sponsring i inkomstskattelagen (1999:1229). Utredaren ska, oavsett ställningstagande, lämna nödvändiga författningsförslag för avdrag eller annan skattelättnad för utgifter för sponsring (dir. 2024:103).

Regeringen anser att det är angeläget att öka samspelet mellan privat och offentlig finansiering av kultur och att åtgärder för detta bör utredas. I Myndigheten för kulturanalys rapport sammanställs vad myndigheten bedömer vara de viktigaste aspekterna att ta hänsyn till i relation till de kulturpolitiska målen vid ett ökat fokus på att öka den privata finansieringen av kultur.

En reglering som gynnar en viss typ av verksamhet genom en särskild rätt till ersättning skulle kunna anses som ett statligt stöd enligt EU:s statsstödsregler.

Utredaren ska därför

- i sitt arbete med att föreslå ekonomiska incitament för en breddad finansiering av kulturområdet analysera hur förslagen bidrar till att uppnå de nationella kulturpolitiska målen med utgångspunkt i Myndigheten för kulturanalys rapport, och
- analysera förslagen i förhållande till EU:s regelverk om statligt stöd.

En utvidgning av regelverket om skattereduktion så att ideella organisationer som främjar eller bedriver kulturell verksamhet ska kunna godkännas som gåvomottagare

En utgångspunkt i inkomstskattelagen är att levnadskostnader och liknande utgifter inte får dras av. Detta framgår av 9 kap. 2 § inkomstskattelagen och gäller för såväl fysiska som juridiska personer. Fysiska personer har dock möjlighet att få skattereduktion för gåvor som lämnas till en stiftelse, en ideell förening eller ett registrerat trossamfund som uppfyller vissa kvalitativa krav och har godkänts av Skatteverket som gåvomottagare i enlighet med lagen (2019:453) om godkännande av gåvomottagare vid skattereduktion för gåva. Ett krav enligt lagen är att den mottagande organisationen har som ändamål att främja eller bedriva social hjälpverksamhet eller vetenskaplig forskning (6 § andra punkten). Kultur är således inte ett ändamål som omfattas av lagen om godkännande av gåvomottagare vid skattereduktion för gåva.

Någon möjlighet till skattereduktion motsvarande den för fysiska personer finns inte för gåvor som lämnas av juridiska personer. Regeringen tillsatte 2023 en utredning om skatteincitament för juridiska personers gåvor till ideell verksamhet (dir. 2023:87). Utredningen skulle enligt kommitté-direktiven utgå från nuvarande regler för fysiska personer och inte föreslå att fler organisationer eller ändamål skulle omfattas av lagen om godkännande av gåvomottagare vid skattereduktion för gåva. I utredningens delbetänkande Skatteincitament för juridiska personers gåvor till ideell verksamhet (SOU 2024:90), som överlämnades i december 2024, föreslås att också juridiska personer ska kunna få skattereduktion för gåvor till godkända gåvomottagare.

Av delbetänkandet framgår att ideella organisationer stöttar eller verkar inom många olika allmännyttiga ändamål och att kultur och idrott är särskilt vanliga. Över 13 000 ideella organisationer uppgav kultur som ändamål i sin inkomstdeklaration. Utredningen konstaterar att den nuvarande begränsningen av ändamål till social hjälpverksamhet och främjande av vetenskaplig forskning kan få konsekvenser i form av gränsdragningsproblem för Skatteverket och gåvomottagare. Dessutom påpekas att avgränsningen bidrar till snedvridande effekter. Detta genom att gåvor styrs mot godkända ändamål, dvs. social hjälpverksamhet och främjande av vetenskaplig forskning, på bekostnad av icke-godkända ändamål, som

exempelvis idrott och kultur. Utredningen ser därför ett behov av en översyn av vilka ändamål som bör omfattas av ett skatteincitament för gåvor.

Regeringen anser att de förslag och bedömningar som har presenterats i 2024 års gåvoutredning och Myndigheten för kulturanalys rapport bör utgöra en utgångspunkt för utredningens arbete.

Med hänsyn till uttalandet från 2024 års gåvoutredning om behov av en översyn av vilka ändamål som bör omfattas av ett skatteincitament för gåvor framstår det som lämpligt med en närmare utredning av frågan om skattereduktion för gåvor till kulturell verksamhet.

Utredaren ska därför

- med utgångspunkt i befintliga bestämmelser om skattereduktion för gåvor analysera och lämna förslag på hur regelverket kan utvidgas så att även organisationer som har som ändamål att främja eller bedriva kulturell verksamhet kan godkännas som gåvomottagare,
- utforma förslagen på ett sätt som innebär att de kan tillämpas för gåvor från såväl fysiska som juridiska personer,
- kartlägga och beskriva vilken verksamhet som omfattas av det allmännyttiga ändamålet kultur i detta sammanhang, med hänsyn till vad som utgör kulturell verksamhet i både svensk och internationell kontext,
- mot bakgrund av kartläggningen av det allmännyttiga ändamålet kultur, lämna förslag på hur en skattereduktion för gåvor till kulturell verksamhet ska avgränsas,
- analysera behovet av eventuella bestämmelser för att motverka risken för fel och fusk med anledning av förslagen, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Ett system där det offentliga förstärker monetära gåvor från privata aktörer

Utöver incitament i form av skattelättnader finns det flera internationella exempel på åtgärder för ökad privat finansiering. Bland annat handlar det om system där det offentliga förstärker monetära gåvor från privata aktörer, ett så kallat matchningssystem.

Av Myndigheten för kulturanalys rapport framgår att ett relativt vanligt sätt att försöka främja ökad privat finansiering av kulturverksamhet är olika typer av matchad finansiering. Denna typ av matchningssystem kan bland annat

handla om krav på kulturverksamheters egenfinansiering som villkor för vissa bidrag.

En annan typ av matchningssystem som nämns i rapporten är när det offentliga uppmuntrar till donationer från privata aktörer genom att matcha donationer med en förutbestämd andel, exempelvis 25 eller 50 procent av donationsbeloppet. Ett sådant system ses ofta som ett alternativ till skattelättnader genom avdrag. Den här typen av matchningssystem finns exempelvis i Storbritannien och Nederländerna.

Den norska gaveforsterkningsordningen infördes 2014 som ett sätt att uppmuntra kulturverksamheter att söka privat stöd, men också för att främja donationer till kulturverksamhet från privatpersoner och företag. Ordningen, som nu har upphört, innebar att privata donationer förstärktes med statliga medel. Enskilda institutioner blev därmed mottagare av såväl privata gåvor som det därpå följande statliga stödet.

Ytterligare en form för matchning av monetära gåvor är offentligt inrättade kulturfonder. Tanken med dessa är att privata aktörer, exempelvis företag, kan investera medel utifrån modellen att det offentliga förstärker de privata gåvorna till fonden med medel. Det innebär att fonden är mottagare, och i sin tur fördelar medel till enskilda kulturverksamheter. Inrättande av en kulturstiftelse som det offentliga har möjlighet att tillföra kapital till, och där privat kapital matchas av offentligt, föreslås i betänkandet Från kris till kraft – Återstart för kulturen (SOU 2021:77).

I Myndigheten för kulturanalys rapport lyfts förslag om att inrätta regionala eller lokala kulturfonder. Även här är tanken att det offentliga matchar privata donationer från lokala aktörer, t.ex. företag. Ett sådant initiativ skulle kunna underlätta för företag som vill bidra till det lokala kulturlivet. Samtidigt möjliggörs professionella bedömningar och principen om armlängds avstånd upprätthålls. En annan fördel kan vara att kulturaktörer kan rikta sina förfrågningar till en samlad fond med ett gemensamt regelverk.

Olika former av matchningssystem kan sammanfattningsvis utgöra incitament för gåvor och donationer genom att medlen förmeras. Incitamenten för kulturaktörer att söka privat finansiering ökar samtidigt som signalen till potentiella donatorer är att det är en särskild prioritering från det offentliga.

Utredaren ska därför

- analysera möjligheten att införa ett system där det offentliga förstärker monetära gåvor från privata aktörer, så kallat matchningssystem, och utifrån internationella förebilder föreslå hur detta bör utformas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredningen ska utföra kostnadsberäkningar, beskriva andra samhällsekonomiska konsekvenser och lämna förslag till finansiering i enlighet med kommittéförordningen (1998:1474). Utredningen ska analysera och beskriva förslagets konsekvenser för kultur i hela landet, konstnärlig frihet, samt hur de bedöms påverka olika kulturaktörer utifrån storlek och konstområde. Om förslag som lämnas medför kostnadsökningar eller intäktsminskningar för staten, kommuner eller regioner, ska förslag till finansiering lämnas. Förslagen ska även i övrigt redovisas enligt vad som anges i kommittéförordningen och förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska bedriva sitt arbete utåtriktat och i nära dialog med berörda statliga myndigheter, kulturaktörer, regioner, kommuner, civilsamhällesorganisationer och privata finansiärer samt med andra aktörer som på annat sätt är relevanta för uppdraget. Utredaren ska även ha en dialog med Utredningen om skatteincitament för juridiska personers gåvor till ideell verksamhet (Fi 2023:07) som bland annat har i uppdrag att analysera frågan om kultursponsring.

Utredaren ska löpande hålla Regeringskansliet (Kulturdepartementet) informerat om sitt arbete.

Uppdraget ska redovisas senast den 18 maj 2026.

(Kulturdepartementet)